

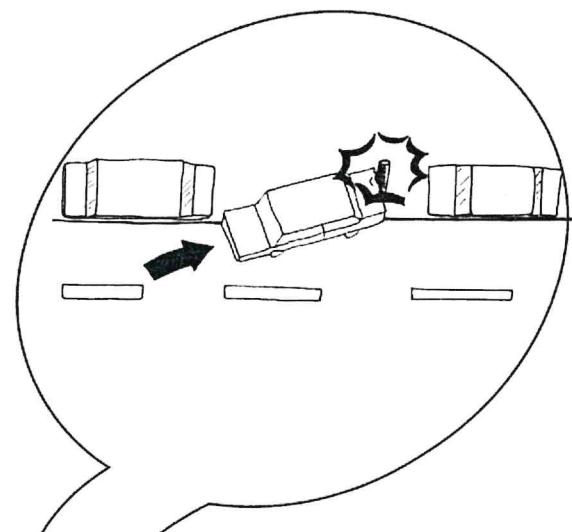
LÄKSE 8

1. Erik häd et drok

- Sina: Moin, Erik!
- Erik: Oo, gouden Dai, Sina!
- Sina: Na, wo gungt et?
- Erik: Fräige nit. Siet fergene Täisdai
habe iek 'n näien Woain un fluks
midwieks hied iek 'n Mallör
deermäd.
- Sina: Du hääst aan Woain? Siet wanner
hääst du dan al 'n Fürerskien?
- Erik: Fergene Wiek Tuunsdai habe ze
mie wröged un iek habe bestein.
Foar mien Oarbaid bruke iek 'n
Woain.
- Sina: Oarbaidest du nit moor in dän
Winkel?
- Erik: Noa, siet fergene Moundai
oarbaidje iek bie een
Fersicherenge.
- Sina: Un dät Mallör?
- Erik: Iek bän bie 't Ienparkjen juun aan
Peel fierd.
- Sina: Oo, dät kanne iek. Un?
- Erik: Die Peel is noch heel, man bie
min Woain is wät stukken geen.
Fräindai is dät wier ap Rägel.
- Sina: Och, soo kittich gungt dät?
- Erik: Jee, dät mout dät uk. Wie wollen
daach fon Fräindai bit Sundai
mäd dän Woain ätter Hamburg
wai. Hilkes Bruur häd
Sneeuwende Gebuursdai.
- Sina: Na, dan man tou!

38.

Die Wochentage/ Do Wiekendege

Montag	Dienstag	Mittwoch	Donnerstag	Freitag	Samstag	Sonntag
Moundai	Täisdai	Midwiek	Tuunsdai	Fräindai	Sneeuwende	Sundai

Spil mäd Dobele

Es wird jeweils ein Wochentag erfragt. Antworte gemäß der gewürfelten Zahl!

Moundai

Täisdai

Midwiek

Tuunsdai

Fräindai

Sneeuwende

Tou äiwjen! (1)

Lies noch einmal den Text „Erik häd et drok“ und nummeriere die folgenden Sätze nach ihrer zeitlichen Reihenfolge im Dialog!

- [] Erik boalt mäd Sina.
- [] Erik fangt bie een Fersicherengeoun.
- [] Erik häd dän Peel uurkieked.
- [] Erik moaket sin Fürerskien.
- [] Erik kricht 'n Woain.
- [] Hilkes Bruur häd Gebuursdai.
- [] Erik häd 'n Mallör.
- [] Erik fierst ätter Hamburg wai.
- [] Eriks Woain is wier heel.

G 22 Präteritum der regelmäßigen Verben II (Endung auf -e)

Infinitiv		Präsens	Präteritum	Perfekt/ Plusquamperfekt
lere	iek	<i>lere</i>	leerde	<i>habe/hied</i>
	du	leerst	leerdest	<i>häast/hiest</i>
hie	ju et	leert	leerde	<i>häd/hied</i>
wie				
jie	jo	<i>lere</i>	leerden	<i>habe/ hieden</i>
jo				

2. Kwäteläi I

Höre den Dialog und lies ihn mit möglichst viel Betonung!

Bei mehreren Personen: Den Dialog hören, einüben und mit verteilten Rollen nachspielen!

Moin, Beernd!

Moin, Koarl!

- Koarl: Gouden Dai, Beernd. Iek kume juust fon Erik häär. Hääst du't uk al heerd?
- Beernd: Moin, Koarl. Wät dan?
- Koarl: Erik häd bie 'n Fersicherenge ounfangd.
- Beernd: Noa uk daach! Du meenst daach Erik uut Bäätholt, nit?
- Koarl: Jee, die häd daach bie dän Winkel oarbaided.
- Beernd: Jee, un wieruum häd hie deer dan apheerd?
- Koarl: Weet iek nit. Man iek häbe heerd, bie ju Fersicherenge rakt dät 'n bitje moor Jäild.
- Beernd: Deeruum uk die näie Woain! Man dän häd er fluks midwieks an 'n Peel fierd.
- Koarl: Och, dät hääst du uk al heerd? Sunner Woain is hie ja apsmieten – aan Fersicherungskäärdel ap't Rääd, dät passet nit bienunner. (hihi)
- Beernd: Dät kwät man! Man Erik is nu je uk sicher goud fersicherd. (hihi)
- Koarl: Dät leeuwe iek fon wäil. Mai weze, dät iek mien Fersicherenge je uk moal wikselje mout.
- Beernd: Wan du dät dääst, kwät mie man Beskeed. Dan wikselje iek mee.

Tou äiwjen! (2)

Suche die Sätze im Dialog „Kwäteläi I“ heraus, in denen regelmäßige Vergangenheitsformen vorkommen. Schreibe die Sätze auf und ordne sie den regelmäßigen Verben I oder II zu!

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

Tou äiwjen! (3)

a) Höre den Text „Wät Beernd Birte fertälde“ und notiere die Vergangenheitsformen aller regelmäßigen Verben zusammen mit dem Subjekt!

1. _____	7. _____
2. _____	8. _____
3. _____	9. _____
4. _____	10. _____
5. _____	11. _____
6. _____	

40.

b) Übernimm Beernds Rolle auf der Straße und erzähle die Geschichte anhand der notierten Verbformen noch einmal!

3. Wät foar 'n Dai is dälich?

Birte: Wollen jie Fräindai nit ätter Hamburg?

Hilke: Jee, wierum?

Birte: Iek toachte bloot, dälich is je al Tuunsdai, un du hääst noch goar nit pakked.

Hilke: Ferdoarie uk! Iek toachte, dälich is Midwiek un wie raisje eerst utemäiden.

Birte: Noa, jäärse hieden wie Midwiek. Wie wieren daach mädnunner ätter'n Sport, un Erik hied daach dän Uunfal.

Hilke: Jee, du hääst Gjucht. Iek bän al ju ganse Wiek gans truchnunner. Un Moundai hied iek 'n Tärmien bie 'n Dokter, un iek bän deer eerst Täisdai waigeen. Do kiekeden man wät roar un iek uk.

Birte: Wät? Du wierst eerjäärsene bie 'n Dokter?
Du boaldest daach al Sundai fon din Tärmien an Moundai.

Hilke: Häbe wie dan Sneeuwende mädnunner boald?

Birte: Jäman, Hilke, du bääst wukkelk bielitjen truchnunner.

eerjäärsene	jäärsene	dälich	mäiden	utemäiden
vorgestern	gestern	heute	morgen	übermorgen

Tou äiwjen! (4)

Hinter jedem Wochentag steht ein Wort. Bringe die Wochentage in die richtige Reihenfolge und schreibe den so entstehenden Satz auf. Beginne mit Sonntag!

[] Midwiek	- altied	[1.] Sundai	- Een
[] Täisdai	- häd	[] Fräindai	- Dege
[] Moundai	- Wiek	[] Sneeuwende	- !
[] Tuunsdai	- sogen		

Die Vergangenheit von häbe

	Präsens	Präteritum	Perfekt	Plusquamperfekt
iek	häbe	hied	häbe heeuwed	hied heeuwed
du	hääst	hiest	hääst heeuwed	hiest heeuwed
hie ju et	{ häd	hied	häd heeuwed	hied heeuwed
wie jie jo	{ häbe	hieden	häbe heeuwed	hieden heeuwed

Tou äiwjen! (5)

1. Wan dälich Sundai is,
wät waas dan jäärsene?
Jäärsene hieden wie Sneeuwende.
2. Wan mäiden Täisdai is,
wät is dan dälich?

3. Wan dälich Fräindai is,
wät waas dan jäärsene?

4. Wan utemäiden Midwiek is,
wät is dan dälich?

5. Wan dälich Täisdai is,
wät is dan utemäiden?

6. Wan jäärsene Moundai waas,
wät waas dan eerjäärsene?

7. Wan eerjäärsene Tuunsdai waas,
wät is dan utemäiden?

8. Wan dälich Sneeuwende is,
wät is dan in een Wiek?

Die Vergangenheit von weze

	Präsens	Präteritum	Perfekt	Plusquamperfekt
iek	bän	waas	bän wezen	waas wezen
du	bääst	wierst	bääst wezen	wierst wezen
hie ju et	{ is	waas	is wezen	waas wezen
wie jie jo	{ sunt	wieren	sunt wezen	wieren wezen

Skrieuw ap!

Antworte auf die Fragen in ganzen Sätzen!

1. Wät is mäiden foar 'n Dai?

2. Wanner wierst du in dän Winkel?

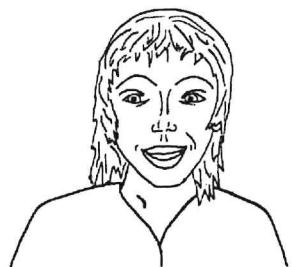
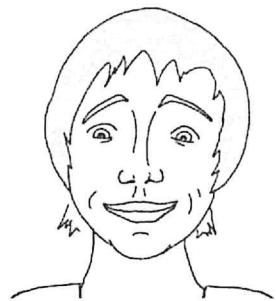
3. An wät foar 'n Dai hääst du Gebuursdai?

4. Dälich is _____. Wät foar 'n Dai hieden wie jäärse?

5. Wierst du eerjäärsene uk hier? Wät foar 'n Dai waas dät?

4. Kwäteläi II

- Birte: Kiek, deer bääst du ja.
- Sina: Moin, Birte! Oo, bän iek tou leet?
- Birte: Noa, noa, du kumst al tou gjuchter Tied. Iek waas tou ädder.
- Sina: Du, iek häbe juust mäd Erik boald. Die häd je wät belieuwed!
- Birte: Is hie juust soo truchnunner as sien Hilke?
- Sina: Dät kwät man! Häast du uk al heerd, dät hie nu bie een Fersicherenge oarbaidet?
- Birte: Jee, deer häd Hilke fon boald.
- Sina: Un fon sien Mallör?
- Birte: Dät waas ja nit soo läip.
- Sina: Noa, man wan du juust eerst din Fürerskien kriegen häast, dan krichst du oaber 'n Skräk. Un wät is mäd Hilke?
- Birte: Ju is tou Tied soo truchnunner. Ju boalt al siet 'n Wiek fon hiere Tärmien bie 'n Dokter – ju häd dät ja soo inne Rääch – un dan is ju deer goar nit waigeen.
- Sina: Wät?
- Birte: Ju waas gans truchnunner mäd do Wiekendege. Un nu wol ju noch ätter Hamburg.
- Sina: Du, deer bän iek nu uk wezen un häbe 'n litje Hoawenrundfoart moaked.
- Birte: Jee, iek weet dät noch. Waas et fluch?
- Sina: Jee, aiske fluch. Een Hoawenrundfoart, dät is fillicht uk wät foar Hilke un Erik.
- Birte: Do mouten eerstmoal heel deer waikume. Wan dät man goud gungt!
- Sina: Dät kwät man.

G 23 Unbetonte Kurz- und Sonderformen der Personalpronomen

iek	'k	Dät kon' k nit kriege.	<i>Das kann ich nicht bekommen.</i>
du	'	Häast' fuul tou dwoon?	<i>Hast du viel zu tun?</i>
hie	'r	Wät wol' r ?	<i>Was will er?</i>
ju	ze	Wan kumt ze ?	<i>Wann kommt sie?</i>
et	't	Dät skäl' t weze.	<i>Das soll es sein.</i>
oder:		Deer lait et . (<i>nach-t</i>)	<i>Da liegt es.</i>
wie/jie	-	-	-
jo	ze	Deer kume ze .	<i>Da kommen sie.</i>

Tou äiwjen! (6)

Für welche Person steht die unbetonte Form? Setze ein Kreuz an der richtigen Stelle!

1. Wo kumst' deerwai?	☐ du	☐ ju	☐ jo
2. Nu häbe ze aan näien Huund.	☐ hie	☐ jo	☐ wie
3. Wier is'r wäil?	☐ iek	☐ du	☐ hie
4. Deer skäl'k wäil neen Gluk mäd häbe.	☐ ju	☐ iek	☐ et
5. Moust' al loos?	☐ du	☐ jie	☐ hie
6. Wät wolt' deermäd?	☐ ju	☐ wie	☐ du
7. Wier fiere ze wai?	☐ hie	☐ ju	☐ jo
8. Wäl kon't weze?	☐ wie	☐ et	☐ du

Tou äiwjen! (7)

Ersetze das unterstrichene Personalpronomen oder den Namen durch die unbetonte Form!

1. Wier mouten <u>jo</u> wai?	Wier mouten <u>ze</u> wai?
_____
2. Dät mai <u>iek</u> nit!	_____
3. Wät häd <u>hie</u> ?	_____
4. Kumst <u>du</u> mee?	_____
5. Iek leeuge, dät kon <u>ju</u> wäil.	_____
6. Wan dät soo is, dan wollen <u>jo</u> nit.	_____
7. Koast <u>du</u> mie wäil ieuwen hälpe?	_____
8. Dät hieden <u>jo</u> nit.	_____
9. Is <u>Koarl</u> tou Huus?	_____
10. Fiert <u>Birte</u> ätter'n Dokter?	_____
11. Wie bruke <u>et</u> nit moakje?	_____
12. Wollen <u>Beernd</u> un <u>Sina</u> deer uk wai?	_____

Tou äiwjen! (8)

Höre dir die Sätze an! Für wen steht die unbetonte Form? Setze ein Kreuz an der richtigen Stelle!

43.

Bän iek nit
boalde moal
kloar?

Jee,
fonsäärm.
Bloot noch
een Läkse.

1.	☐ iek	☐ hie	☐ du
2.	☐ du	☐ hie	☐ jie
3.	☐ wie	☐ et	☐ jo
4.	☐ du	☐ ju	☐ wie
5.	☐ hie	☐ iek	☐ jo
6.	☐ jo	☐ iek	☐ ju
7.	☐ hie	☐ et	☐ wie
8.	☐ et	☐ wie	☐ du

Noa, daach
nit! Du moust
noch moor.

Tou äiwjen! (9)

Übersetze die folgenden Sätze ins Saterfriesische!

1. Erik ist gestern in Hamburg gewesen.

2. Sina will die blaue Hose und das gelbe Hemd kaufen.

3. Das ist Jens. Hat er nicht lange im Kaufhaus Remmers gearbeitet?

4. Fahrt ihr schon Freitag nach Hause?

G 24 Die Zahlen "eins", "zwei", "drei" verbunden mit einem Substantiv

Maskulinum	Femininum	Neutrum
aan Boom <i>ein Baum</i>	een Bloume <i>eine Blume</i>	een Blääd <i>ein Blatt</i>
twäin Bome <i>zwei Bäume</i>	two Bloumen <i>zwei Blumen</i>	two Bledere <i>zwei Blätter</i>
träi Bome <i>drei Bäume</i>	tjo Bloumen <i>drei Blumen</i>	tjo Bledere <i>drei Blätter</i>

Tou äiwjen! (10)

Schreibe die jeweiligen Gegenstände mit dem Zahlwort aan oder een auf!
Wiederhole die Übung mit den Zahlwörtern twäin oder two und träi oder tjo!

1. aan Apel

twäin Apele / träi Apele

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

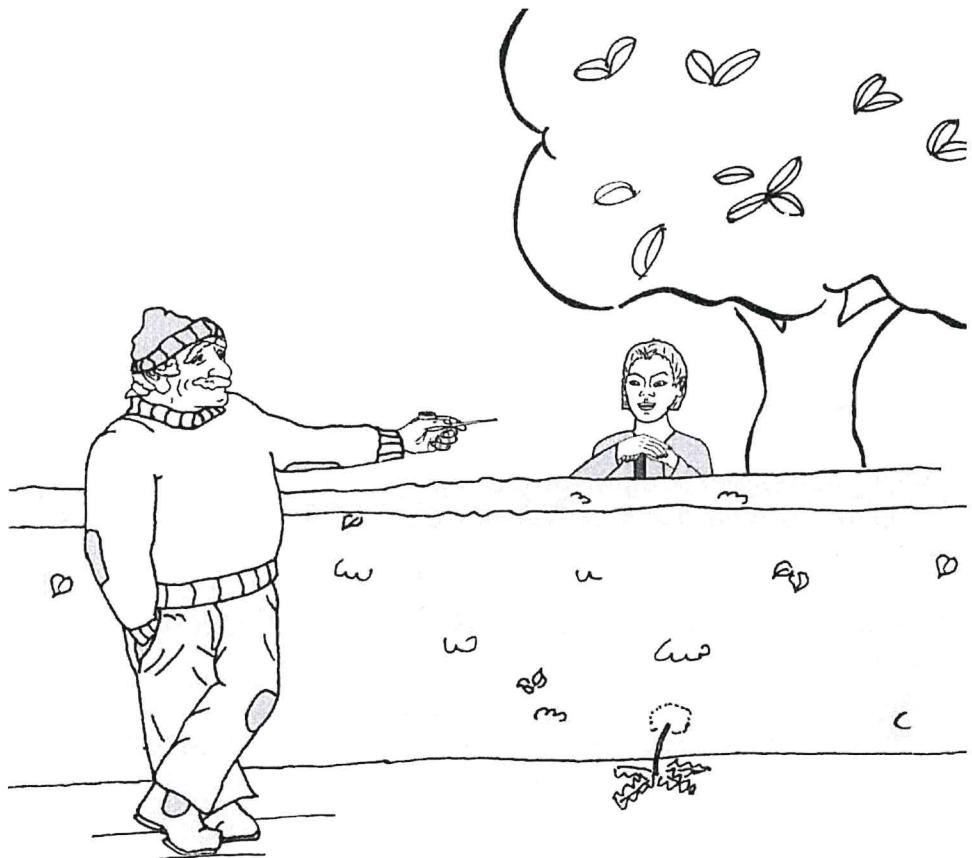
11. _____

12. _____

5. Ieuwen bale uur de Häge wäch

- Wilm: Iek kriege 'n näien Woain – aan Porsche.
- Frauke: Wät, du, Wilm?
- Wilm: Jee, iek, Frauke!
- Frauke: Hääst du dan uk 'n Fürerskien?
- Wilm: Jee, fonsäärm! Al siet fjautich Jiere.
- Frauke: Iek häbe die sillärge noch nit bät'e 't Stjuur blouked. Wies moal!
- Wilm: Hier, kiek moal dusse Bielde! Aan fluggen jungen Käärdel, nit?
- Frauke: Un wieruum fierst dusse flugge junge Käärdel sillärge nit?
- Wilm: Dät is nik's foar mie. Iek fiere bloot mee.
- Frauke: Min Ijowe Noaber Wilm, wan du moal wäl bruukst, die die fierst, dan wol iek dät jädden foar die dwo.
- Wilm: Fuul Tonk, Frauke. Dät häbe iek dälich al 'n poormoal oafter heerd.

Woudelieste

ädder	<i>früh</i>
ap Rägel	<i>in Ordnung</i>
apheerd	<i>aufgehört</i>
appetied	<i>rechtzeitig</i>
apsmieten	<i>aufgeschmissen</i>
belieuwje	erleben
Beskeed tälle	Bescheid sagen
besteen	<i>bestanden</i>
bielitjen	<i>beinahe</i>
blouked	<i>gesehen</i>
dan man tou!	<i>dann nur zu!</i>
deermäd	<i>damit</i>
deeruum	<i>darum</i>
deerwai	<i>dahin</i>
Dokter	<i>Arzt</i>
drok	<i>geschäftig</i>
een	<i>ein, eine (f/n)</i>
een poor	<i>ein paar</i>
eerjäärsene	<i>vorgestern</i>
färe/wieder	<i>weiter</i>
ferdoarie uk!	<i>verflift noch mal!</i>
fergene Moundai/ Sumer	<i>letzten Montag/ Sommer</i>
ferjeten	<i>vergessen</i>
fersäike	versuchen
Fersicherenge, -n (f)	<i>Versicherung</i>
fersicherje	versichern
fierd	<i>gefahren</i>
fjuntelk	<i>freundlich</i>
foar aan	<i>für einen</i>
Fräindai, -dege (m)	<i>Freitag</i>
Fürerskien, -e (m)	<i>Führerschein</i>
grötje	grüßen
heel	<i>heil, ganz</i>
Hoawenrundfoart, - en (f)	<i>Hafenrundfahrt</i>
ienparkje	einparken
jäärsene	<i>gestern</i>
jäärsene Eeuwend	<i>gestern Abend</i>
juun	<i>gegen</i>
'k	<i>ich (Subjektform)</i>
Käärdel fonne Fersicherenge	<i>Versicherungsan- gestellter</i>
kittich	<i>zügig, schnell</i>
Koopmon, Koopljude (m)	<i>Kaufmann</i>
Kroankenhuus, - huze (n)	<i>Krankenhaus</i>
Kwäteläi, -en (f)	<i>Schwatz</i>
läip, läpper, läipste	<i>schlamm, arg, böse</i>

leet	<i>spät</i>
lere	lernen
Ijowe	<i>liebe,-r (Adjektiv)</i>
Midwiek, -e (m)	<i>Mittwoch</i>
Moundai, -dege (m)	<i>Montag</i>
nämmelk	<i>nämlich</i>
Ogenblik, -ke (m)	<i>Augenblick</i>
ounfange	anfangen
Peel, -Pele (m)	<i>Pfahl</i>
'r	<i>er (Subjektform)</i>
raisje	reisen
roar; oarich	<i>sonderbar, eigenartig</i>
ron	<i>lief</i>
Skräk, (m)	<i>Schreck, Schrecken</i>
slumpje	gelingen
Sneeuwende	<i>Sonnabend</i>
so is dät; dät kwät man!	<i>so ist es, du sagst es!</i>
soo wät	<i>so etwas</i>
soo, ap dusse Oart un Wieze	<i>so, auf diese Art und Weise</i>
Sport (m)	<i>Sport</i>
Stjuur, -Stjure (n)	<i>Steuer</i>
Stöäwel, -e (m)	<i>Stiefel</i>
Sundai, -dege (m)	<i>Sonntag</i>
't	<i>es (Subjektform)</i>
Täisdai, -dege (m)	<i>Dienstag</i>
Tärmien, -e (m)	<i>Termin</i>
träfe	treffen
truchnunner	<i>durcheinander</i>
Tuunsdai, -dege (m)	<i>Donnerstag</i>
twäin	<i>zwei (m)</i>
utemäiden	<i>übermorgen</i>
wäl	<i>jemand</i>
weer	<i>wahr</i>
wezen	<i>gewesen</i>
wikselje	wechseln
Winkelboas, -e (m)	<i>Geschäftsnehmer</i>
Woud, -e (n)	<i>Wort</i>
wröigje	prüfen; auf die Probe stellen
wukkelk	<i>wirklich</i>
ze	<i>sie (Sg.) (Subjektform)</i>
ze	<i>sie (Pl.) (Subjektform)</i>

